

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

MiCHIP | Maternal and Child Health
Integrated Program

تربيتي ڪتابچو

ناڙي ڪي انفڪشن ڪان بچائڻ لاءِ

7.1% ڪلورهيگزيڊين ڊائيگلوڪونيت جو استعمال

صحت کاتو، حڪومت سنڌ، 2014ع

هي تربيتي ڪتابچو 7.1% ڪلور هيگزيڊين ڊائيگلو ڪونيت جي ان تربيتي ڪتابچي تان اخذ ڪيو ويو هو. جنهن جي تڪميل نيپال حڪومت جي گهريلو صحت ورڇ / ٻارڙن جي صحت ورڇ، صحت جي خدمتن جي شعبي ۽ وزارت صحت و آبادي ڪئي هئي. هن جي تصديق ۽ توثيق سنڌ صوبي جي صحت کاتي پاران ڪئي وئي آهي ۽ ان جي ڇپائي يوايس ايڊ USAID پاڪستان منصوبي جي ماءُ، نومولود ۽ ٻار جي صحت جي خدمتن واري جز طرفان ڪئي وئي. ان حوالي سان ڊائريڪٽر جنرل هيلٿ سنڌ، پراونشنل پروگرام ڊائريڪٽر MNCH پروگرام ۽ پراونشنل پروگرام ڪوآرڊينيٽر ليڊي هيلٿ ورڪر پروگرام سنڌ جون ڪاوشون ۽ MCHIP ٽيم (ڊاڪٽر سليم صدرالدين، ڊاڪٽر فرحانا شاهد ۽ ڊاڪٽر قمرالزمان جمالي) جا ٽيڪنيڪل مشورا قابل تحسين آهن.

هي اشاعت آمريڪا جي گڏيل رياستن واري بين الاقوامي ترقياتي اداري USAID جي سهڪار سان ماءُ، نومولود ۽ ٻار جي صحت جي خدمتن واري منصوبي جي شريڪ باهمي معاهدي نمبر (AID-391-LA-13-00001) تحت ممڪن ٿي. هتي جن خيالن جو اظهار ڪيو ويو آهي اهي ليڪڪ جا آهن ۽ ضروري نه آهي ته اهي USAID جي نظريي جي عڪاسي ڪندڙ هجن.

فهرست

تربيتي ڪاروائي / Training Agenda

تعارف

7.1% ڪلور هيگزيڊين ڊائيگلوڪونيت جيل (ڏن جو ملر)

پاڪستان ۾ 7.1% ڪلور هيگزيڊين ڊائيگلوڪونيت جي حڪمت عملي لاءِ تجويزون

ڪلور هيگزيڊين جي آغاز جو مقصد

ڪلور هيگزيڊين بابت تربيت

مقصد

متوقع نتيجا

تربيت لاءِ نصاب

تربيت جو طريقو

تربيت لاءِ گهربل مواد

جائزو / پرک

ضروري نڪتا / نوٽس / Notes

نومولود پارٽن جي موت جا اسباب

ڏن جو انفئڪشن (Umbilical infections) ۽ رت جو انفئڪشن (Sepsis)

ڪلور هيگزيڊين جو تعارف ۽ ان جي اهميت

ڪلور هيگزيڊين جي استعمال جو طريقو

تربيت يافته ويم ڪرائينڊن (SBAs) جو ڪردار ۽ ڏميواريون

ليڊي هيلٿ ورڪرن (LHWS) جو ڪردار ۽ ڏميواريون

ورهاست، اندراج ۽ رپورٽنگ

اڪثر پڇيا ويندڙ سوالات

ضميمو الف: نٽي ضلعي جي ٻن نومولود پارٽن جي ڪهاڻي

ضميمو ب: نومولود پارٽن جي ضروري سار سنڀال جا مددي نڪتا

ضميمو پ: ڪلور هيگزيڊين جي استعمال بابت مددي نڪتا

ضميمو پ: هٿ ڏوٽڻ بابت مددي نڪتا

ضميمو پ: ڪلور هيگزيڊين جي استعمال بابت مهارتن جي فهرست

تربيتي ڪاروائي

سهولتڪار	فهرست	وقت
	اندراج (Registration)	9:00 کان 9:20 تائين
	تعارف ❖ نومولود ٻارڙن جي پاڪستان ۾ صورتحال (10 منٽ) ❖ ناڙي جي نگهداشت لاءِ 7.1% ڪلورهيگزيڊين ڊائيگلو ڪونيت جيل (ڏن جو ملڻ) (10 منٽ) ❖ پاڪستان ۾ ڪلورهيگزيڊين بابت حڪمت عملي لاءِ تجويزون (20 منٽ)	9:20 کان 10:00 تائين
	تربيت جا مقاصد ۽ متوقع نتيجا	10:00 کان 10:20 تائين
	ڏن جو انفڪشن (Umbilical infections) ۽ رت جو انفڪشن (Sepsis)	10:20 کان 10:30 تائين
	ناڙي جي انفڪشن ۽ نگهداشت / حفاظت بابت وڊيو (Video)	10:30 کان 10:40 تائين
	ڪلورهيگزيڊين جو تعارف ۽ ناڙي کي انفڪشن کان بچائڻ ۾ ان جي اهميت	10:40 کان 11:00 تائين
	چانهه جو وقفو	11:00 کان 11:20 تائين
	ڪلورهيگزيڊين جي استعمال جو طريقو	11:20 کان 11:40 تائين
	ورجاءُ / مشق جي نشست	11:40 کان 12:20 تائين
	تربيت يافتہ ويڊيو ڪرائيندڙن (SBAs) ۽ ليڊي هيلٿ ورڪرن (LHWs) جو ڪردار ۽ ذميواريون	12:20 کان 12:40 تائين
	ڪلورهيگزيڊين جي ورهاست، اندراج ۽ رپورٽنگ بابت طريقيڪار	12:40 کان 01:00 تائين
	مهارتن جو جائزو	01:00 کان 02:00 تائين
	بحث مباحثو ۽ سوالن جو اڻ ٿيل جوابن جي نشست	02:00 کان 02:20 تائين
	اختتام ۽ ريفريشمينٽ	02:20

ضلعي سطح جي سکيا لاءِ پاور پوائنٽ پريزينٽيشن جو استعمال ڪيو ويندو ۽ ليڊي هيلٿ ورڪرن جي تربيت لاءِ هي ڪتابچو ڪتب آڻيو ويندو.

تعارف

پاڪستان ۾ هر ٽن منٽن ۾ هڪ نئون ڄاول ٻار مري ٿو. انهن موتن جي اڪثريت پيدائش جي پهرين هفتي ۾ ٿئي ٿي ۽ انهن کي روڪي سگهجي ٿو.
7.1% ڪلورهيگزيڊين هڪ سستي جراثيم ڪش دوا آهي جيڪا نازي کي انفڪشن کان بچائي ٿي. پاڪستان ۾ تحقيق ثابت ڪيو آهي ته هن نومولود ٻارڙن جي موت جو تناسب 38% سيڪڙو گهٽ ڪيو.
(Save the Children: 2013)

پاڪستان ۾ نومولود ٻارڙن جي موت جو تناسب اڃان تائين وڌيل آهي، جيڪو هر 1000 زنده ڄاول نومولودن ۾ 55 آهي.
(PDHS 2012-2013)

هر سال تقريباً 20,2,000 نومولود پيدائش جي 28 ڏينهن اندر پاڪستان ۾ مرندا آهن. (UNICEF 2013)

انهن نومولودن جي موت جا گهڻو ڪري سبب اهڙا آهن جن کي روڪي سگهجي ٿو يا جن جو علاج ممڪن آهي.

جهڙوڪ: انفڪشن، پيدائش مهل پيچيدگيون، قبل از وقت پيدائش جون پيچيدگيون.

نومولودن ۾ موت جو ٻيو وڏو ڪارڻ انفڪشن آهي.

جهڙوڪ: Sepsis (رت جو انفڪشن)، نمونيا (ڦڙن جو انفڪشن)، گردن ٽوڙبخار (دماغ جي پردي جو انفڪشن).

7.1% ڪلورهيگزيڊين ڊائيگلوڪونيت

7.1% ڪلورهيگزيڊين ڊائيگلوڪونيت (4% ڪلورهيگزيڊين ڏيندڙ) هڪ محفوظ ۽ ڪارآمد جراثيم ڪش آهي جيڪا نومولودن جي ڏن ۽ پرياسي واري ڇمڙيءَ تي جراثيمن جي افزائش کي گهٽائڻ ۾ مدد ڏئي ٿي. تحقيق هن ڳالهه جي شاهدي ڏئي ٿي ته 7.1% ڪلورهيگزيڊين ڊائيگلوڪونيت (هنن کان هن کي ڪلورهيگزيڊين چئبو) جو نازي ڪٽڻ کان پوءِ فوري طور استعمال انفڪشن کي 68 سيڪڙو روڪي ٿو ۽ نومولودن جي موت ۾ 23 سيڪڙو گهٽائي آڻي ٿو.

پاڪستان ۾ ڪلورهيگزيڊين جي حڪمت عملي بابت تجويزون

نومبر 2014ع ۾ پاڪستان جي قومي صحت جي وزارت، Ministry of National Health Services Regulations & Coordination، Government of Pakistan نازي جي نگهداشت لاءِ ڪلورهيگزيڊين جي استعمال بابت هيٺين تجويزن جي منظوري ڏني.

1. نازي جي نگهداشت لاءِ ڪلورهيگزيڊين جو جيل (Gel) جي شڪل ۾ استعمال:
 - (الف) سڀني نومولود ٻارڙن کي نازي تي استعمال لاءِ پيدائش جي 24 گھنٽن اندر جيل (Gel) جي صورت ۾ ڪلورهيگزيڊين ملڻ کپي (بهترين ان ۾ آهي ته پيدائش جي هڪ ڪلاڪ اندر ملي) ان ڳالهه کان قطع نظر ته وڌيڪ ڪهڙي جڳهه يا ڪهڙي طريقي سان ٿيو آهي.
 - (ب) ڏينهن ۾ هڪ دفعا ڪلورهيگزيڊين جيل جو استعمال ستن ڏينهن تائين ڪرڻ گهرجي يا جيسين نازو چڻي يا ٻنهي مان جيڪو پهريان ٿئي تيسين تائين.
 - (ب) ڪلورهيگزيڊين جيل لڳائڻ واري شخص کي هٿ ڌوئڻ وارين معياري تجويزن تي عمل ڪندي سٺي نموني هٿ ڌوئڻ ۽ خشڪ ڪرڻ گهرجن.
 - (پ) مائرن کي سهي ڄاڻ ڏجي ته ڪنهن به حالت ۾ نازي تي ڪلورهيگزيڊين کان سوا ڪابه شيءِ نه لڳائڻ.
 - (پ) مائرن کي هدايت ڏجي ته نازي تي انفڪشن جي علامت ڏسڻ ته اهي فوري طور ليڊي هيلٿ ورڪر (LHW) يا ڪو ٻيو صحت مهيا ڪندڙ هجي ته ان سان رابطو ڪن.
2. صحت جا صوبائي ادارا ڪلورهيگزيڊين جيل جي ورهاست کي تمام ڳورهاري عورتن تائين يقيني بڻائيندا پلي انهن جو وڌيڪ صحت مرڪز تي ٿئي يا گهر ۾ (ليڊي هيلٿ ورڪر (LHW) ۽ حمل جي صاف ڪٽ ذريعي، ترجيحاً حمل جي آخري تماهي ۾).

ڪلورهيگزيڊين جي آغاز جو مقصد

- نومولودن جي بيماري ۽ موت جي شرح کي گهٽائڻ

سنڌي ٻوليءَ ۾ (Umbilical Stump) کي ڏن چيو ويندو آهي

تربيت جا مقاصد:

- تربيت يافتو ويرو ڪرائيندڙن (SBAs) ۽ ليڊي هيلٿ ورڪرن (LHWS) جي صلاحيتن کي وڌائڻ ته جيئن هو ماٿرن کي ناڙي جي صحيح نگهداشت بابت ڄاڻ ڏئي سگهن.
- تربيت يافتو ويرو ڪرائيندڙن (SBAs) ۽ ليڊي هيلٿ ورڪرن (LHWS) جي صلاحيتن کي وڌائڻ ته جيئن هو ڳورهاري عورتن کي ناڙي تي ڪلور هيگزيڊين استعمال ڪرڻ جو صحيح طريقو سيکاري سگهن.

تربيت جا متوقع نتيجا

- تربيت جي پڄاڻي تي شريڪ ٿيندڙ افراد هيٺ ڄاڻايل ڪم ڪري سگهندا.
- ناڙي کي انفڪشن کان بچائڻ لاءِ ڪلور هيگزيڊين جي اهميت ۽ ڪردار کي بيان ڪري سگهندا.
- نومولود ٻار جي ضروري نگهداشت ۽ ڪلور هيگزيڊين جي استعمال بابت ڳورهاري عورتن کي مشورو ڏئي سگهندا ۽ ان ۾ گهر جي ٻين ڀائرين کي به شامل ڪري سگهندا.
- هٿ ڌوئڻ جي 11 مرحلن جو مظاهرو ڪري سگهندا.
- گڏيءَ (Doll) تي ڪلور هيگزيڊين جي صحيح استعمال جو مظاهرو ڪري سگهندا.

تربيتي نصاب

هي تربيت يافتو ويرو ڪرائيندڙن (SBAs) ۽ ليڊي هيلٿ ورڪرن (LHWS) جي لاءِ هڪ ڏينهن جي سکيا آهي جيڪا هيٺ بيان ڪيل موضوعن تي مشتمل آهي:

- پاڪستان ۾ نومولود ٻارڙن جي موت جا سبب
- ڪلور هيگزيڊين جي مؤثر هجڻ بابت ثبوت
- ڪلور هيگزيڊين جو استعمال (بشمول مشاورت ۽ هٿ ڌوئڻ)
- تربيت يافتو ويرو ڪرائيندڙن (SBAs) ۽ ليڊي هيلٿ ورڪرن (LHWS) جون ڪلور هيگزيڊين بابت ذميواريون ۽ ڪردار
- ڪلور هيگزيڊين جي ورهاست، اندراج ۽ رپورٽنگ بابت تربيتي ڪار

تربيت جو تربيتي ڪار

هي هڪ شراڪتي تربيت آهي جنهن ۾ بحث مباحثو، مظاهرو، هٿن جي مشق، سوال / جواب، مشاهدو ۽ ڪردار جي اداڻگي شامل آهي.

تربيت لاءِ گهربل مواد

- ڪتابچي جون ڇپيل ڪاپيون.
- ڪلور هيگزيڊين بابت مددي نڪتا (ڏسو ضميمو ب، پ، پ ۽ پ)
- ڪلور هيگزيڊين ٽيوب
- ننڍڙي گڏي

ڄاڻو

هي تربيت تمام سکيا وٺندڙن جي مهارتن جي پرک (ضميمو پ)، سوالات / جوابات جي نشست ۽ بحث مباحثي سان اختتام پذير ٿيندي. سڀني شريڪ افراد کي گهرجي ته ڪلور هيگزيڊين جي استعمال جي سڀني مرحلن جو صحيح مظاهرو ڪن.

(PDHS 2006-7) جي مطابق پاڪستان ۾ نومولود ٻارڙن جي موت جا اهم ڪارڻ هيٺيان آهن:

1. ڄمڻ جي وقت ساھ جو گھٽجڻ (ٻار جو ٻڌل هجڻ)
2. انفیکشن (ڇوٽ)
3. ڄمڻ وقت ٻار جو وزن گھٽ هجڻ / قبل از وقت پيدائش

ڏن جو انفیکشن (Umbilical infections) ۽ رت جو انفیکشن (Sepsis)

ڏن انفیکشن جي داخل ٿيڻ لاءِ هڪ خطرناڪ جڳهه آهي، جيڪو ناڙي مان ٿيندي ٻار جي جسم ۾ داخل ٿئي ٿو، جيڪو Sepsis ۽ موت جو سبب بڻجي ٿو. انفیکشن نومولود ٻارڙن جي موت جو مک سبب آهي، هي پيدائش جي عمل دوران ٻارڙي ۾ داخل ٿي سگھي ٿو، هي خراب ناڙي ۽ ڇمڙي جي ڦٽي مان به اچي سگھي ٿو.

انفیکشن تڪڙو ڦيلجي سگھي ٿو ۽ ٻارڙي جي سڄي جسم کي متاثر ڪندي تڪڙي موت جو سبب به بڻجي سگھي ٿو. هن عمومي انفیکشن کي Sepsis چئبو آهي. پيدائش ۽ زندگيءَ جي پهرين ستن ڏينهن (ڪلورهيگزيڊين جي استعمال سان گڏ) ۾ ناڙي جي ضروري نگهداشت، خاص طور انهن جاين تي جتي صفائي سترائي نه هجي هڪ اهم حڪمت عملي آهي جنهن سان زندگيءَ لاءِ خطرناڪ Sepsis ۽ ناڙي جي انفیکشن کي روڪي سگھجي ٿو ۽ نومولودن جي ان موتن کي به ڦيري سگھجي ٿو جن کان بچڻ ممڪن هجي.

ڪلورهيگزيڊين جو تعارف ۽ اهميت

- ڪلورهيگزيڊين ڊائيگلوڪونيت هڪ جراثيم ڪش آهي.
- هي جراثيم ڪش جيل فقط نومولودن جي ڏن واري جڳهه تي استعمال ٿيڻ جي لاءِ آهي ۽ ناڙي ڪٽڻ جي فورن بعد ڏن ۽ ان جي پرپاسي واري جڳهه تي لڳائي آهي.
- ڪلورهيگزيڊين جيل جو استعمال ڊگھي عرصي تائين (24-48 hours) جراثيمن جي انفیکشن کان بچڻ ۾ مدد ڪري ٿو.
- ڏينهن ۾ هڪ دفعو استعمال ڪرڻ آهي ستن ڏينهن تائين يا جيسين ناڙو ڇڻي يا پنهنجن مان جيڪو پهريان ٿئي.
- ڪلورهيگزيڊين جيل جي استعمال جا ڪي به ضمني اثرات نه آهن.
- هي استعمال ۾ آسان آهي.
- ڪلورهيگزيڊين جو استعمال ٻين خطرناڪ روايتي ناڙي بابت عملن کان بچڻ ۾ مدد ڏئي ٿو.

ڪلورهيگزيڊين جي استعمال جو طريقو

- ٽيوب کي ٽنڀل کان اڳ پنهنجا هٿ پاڻي ۽ صابن سان چڱي طرح ڌوئو. هٿ ڌوئڻ جي 11 مرحلن تي عمل ڪندي
- ٽيوب ۾ سوراخ ڪرڻ لاءِ ٽيوب جي ڍڪ جي مٿان واري چنهياري حصي کي استعمال ڪريو. ڪلورهيگزيڊين لڳائڻ کان اڳ ان ڳالهه جي پڪ ڪريو ته ٻار گرم آهي ۽ ڏن واري جڳهه کان سواءِ ٻيو سڄو ڪنهن ڪپڙي ۾ ويڙهيل آهي.
- ناڙي ڪٽڻ کان فورن بعد ڪلورهيگزيڊين لڳايو. ڪلورهيگزيڊين جيل (Gel) ڏن تي لڳايو ۽ پيٽ جو اهو حصو جيڪو ڏن سان مليل هجي اتي شهادت جي آڱر سان هن کي پڪيڙيو.
- ڏينهن ۾ هڪ دفعا ڪلورهيگزيڊين جيل جو استعمال ستن ڏينهن تائين ڪرڻ گهرجي يا جيسين ناڙو ڇڻي يا پنهي مان جيڪو پهريان ٿئي تيسين تائين.
- جيل کي خشڪ ٿيڻ ۾ 2 کان 3 منٽ لڳندا آهن. هن کي ڪنهن سنهي ڪپڙي سان ڍڪيو ته جيئن لهي نه وڃي.

تربيت يافته ويڊيم ڪرائيندڙن (SBAs) جو ڪردار ۽ ذميواريون

- ڪلورهيگزيڊين جي تربيتي پروگرام ۾ شرڪت ڪرڻ.
- ڪلورهيگزيڊين بابت سڀني واسطيدار ويڊيم گهر ۽ حمل سان لاڳاپيل عملي کي معلومات فراهم ڪرڻ.
- حمل جي معائني دوران (ANC Visits) ڪلورهيگزيڊين بابت معلومات فراهم ڪرڻ ۽ ڳورهاري عورت ۽ ان جي ڪٽنب کي ناڙي سان لاڳاپيل ٻين خطرناڪ عملن کان بچڻ لاءِ مشورو ڏيڻ.

- حمل جي معائني دوران آخري ٽماهي (Third Trimester) ۾ ڳورھاري عورتن ۾ ڪلورھيگزيڊين بابت معلوماتي مواد (IEC Material) تقسيم ڪرڻ.
- ويڙھ ۾ ڪلورھيگزيڊين جي موجودگي کي يقيني بناڻ.
- اگر ويڙھ جي دوران موجود هجي (صحت مرڪز يا گھر ۾) ته نومولود ٻار کي ڄمڻ جي فورن بعد دن تي ڪلورھيگزيڊين لڳائي.
- مائرن کي تعليم ڏيڻي ته ڏينھن ۾ هڪ دفعا ڪلورھيگزيڊين جي استعمال سنڌن ڏينھن تائين ڪرڻ گھرجي يا جيسين ناڙو ڇڏي يا ٻنهي مان جيڪو پھريان ٿئي تيسين تائين.
- DHIS/OBS جي رجسٽر ۾ نومولود ٻار جي ڄمڻ ۽ ڪلورھيگزيڊين جي لڳائڻ جي معلومات برقرار رکڻ.
- ويڙھ ۾ ڪلورھيگزيڊين جي ذخيرن ۽ ڪوٽ بابت جان رکڻ.

ليڊي هيلٿ ورڪرن (LHWs) جو ڪردار ۽ ذميواريون

- ڪلورھيگزيڊين جي تربيتي پروگرام ۾ شرڪت ڪرڻ
- پنھنجي علائقي (Catchment Area) ۾ تمام ڳورھاري عورتن جي نشاندهي ۽ معلومات رکڻ.
- عورتن جي نشست (Support Group Meetings) ۾ ڪلورھيگزيڊين جي اهميت ۽ ناڙي بابت خطرناڪ عملن جي باري ۾ نشستن جو انعقاد ڪرڻ.
- گھرن جي دوري دوران ڳورھاري عورتن ۽ ان جي ڪٽنب کي ڪلورھيگزيڊين بابت مشورو ڏيڻ.
- ڳورھاري عورتن کي جيڪي ٿيڻ ۽ معلوماتي مواد (IEC) گڏجاڻين يا گھرجي دوري تي مهيا ڪرڻ (بھتر اھو آھي ته حمل جي آخري ٽماهي ۾).
- جيڪڏھن ويڙھ دوران موجود هجي ته ٻار ڄمڻ جي فورن بعد ناڙي تي ڪلورھيگزيڊين لڳائي.
- جيڪڏھن ويڙھ ڪنھن تربيت يافتہ ويڙھ ڪرائيندڙ (SBA) نه ڪرايو آھي ته ليڊي هيلٿ ورڪر کي گھر جو دورو 24 ڪلاڪن اندر ڪرڻ گھرجي ۽ ڪلورھيگزيڊين جي استعمال ۽ ناڙي جو معائنو ڪري.
- حاملن خاتون رجسٽر ۾ ڪلورھيگزيڊين جي ورھاست جي باري ۾ معلومات کي درج ڪري
- باقاعدي سان صحت مرڪز کان ڪلورھيگزيڊين وصول ڪري ته جيئن ان جو ذخيرو کٽي نه پئي.
- ڪلورھيگزيڊين جي ورھاست / استعمال جي معلومات ماھانا ليڊي هيلٿ ورڪرن جي رپورٽ ۾ درج ڪرڻ.

ڪلورھيگزيڊين جي ورھاست جو طريقيڪار

مرڪز صحت جي سطح تي ورھاست (Facility – Level Distribution):

- صحت جو ضلعي آفيسر (DHO) هر ٽن مهينن کان پوءِ گھرج / ڪپٽ جي رپورٽ جمع ڪرائڻ کان پوءِ ڪلورھيگزيڊين ٿيڻ حاصل ڪندو.
- ڪلورھيگزيڊين جي وصولي کان پوءِ صحت جو ضلعي آفيسر (DHO) اسٽاڪ رجسٽر ۾ اندراج کي يقيني بڻائيندو ۽ ماھوار گھرج جي پٽاندر چونڊيل صحت مرڪزن ۾ تقسيم ڪندو.
- ڪلورھيگزيڊين صحت مرڪز جي ويڙھ (ليبر روم) ۾ رکي ويندي ته جيئن هر نومولود ٻار کي پيدائش جي فورن بعد ڏن تي لڳائي سگھجي.

علائقائي / ڪميونٽي جي سطح تي ورھاست (Community – Level Distribution):

- ليڊي هيلٿ ورڪر پروگرام جو ضلعي ڪوآرڊينيٽر هر ٽن مهينن کان پوءِ گھرج / ڪپٽ جي رپورٽ پيش ڪندو ۽ ڪلورھيگزيڊين ٿيڻ وصول ڪرڻ کان پوءِ DPIU Stock register ۾ ان جي اندراج کي يقيني بڻائيندو.
- DPIU ڪلورھيگزيڊين کي ليڊي هيلٿ سپروائيزر (LHS) جي ذريعي ليڊي هيلٿ ورڪرن (LHWs) ۾ ورھائيندو جيڪو ليڊي هيلٿ ورڪرن جي ماھوار گھرج کي پيش ڪرڻ کان پوءِ ٿيندو.
- ليڊي هيلٿ سپروائيزر LHW program جي ضابطن تحت دوائن جي ذخيرن بابت رجسٽر کي برقرار رکندي.
- ليڊي هيلٿ ورڪر ڪلورھيگزيڊين ٿيڻ کان پوءِ گھرج کي حمل جي آخري ٽماهي ۾ ڳورھاري عورتن ۾ ورھائينديون.

اھم نڪتو / Note

ٻنهي سطحن تي ورھاست جو طريقيڪار USAID/MCHIP جي پاران فراھمي تي ٻڌل آھي. جيئن ئي مقامي تيارِي شروع ٿي ويندي ته صحت جو ضلعي آفيسر (DHO) پاڻمرادو خريداري ڪندو. تڏھن هاڻوڪو طريقو ختم ٿي ويندو ۽ ان وقت جو صحت کاتي جو نظام رائج ٿي ويندو.

ڪلورهيگزيڊين جي رڪارڊنگ ۽ رپورٽنگ جو طريقيڪار

مرڪز صحت جي سطح تي:

- ڪلورهيگزيڊين جي ڪپٽ ۽ گهرج جي معلومات هيٺ ڄاڻايل DHIS جي رجسٽرن ۾ نوت ڪئي ويندي
 - DHIS Obstetric register
 - DHIS Daily Medicine Expense Register
 - DHIS Stock Register (Medicine/Supplies)
 - Health Facility Monthly Report Form

علائقائي / ڪميونٽي جي سطح تي:

- ليڊي هيلٿ ورڪر (LHWs) ڪلورهيگزيڊين جي استعمال ۽ ورهاست کي ”حامل خواتين فهرست“ ۾ برقرار رکندي جيڪا ليڊي هيلٿ ورڪر جي روزانه جي ڊائري آهي.
- ليڊي هيلٿ ورڪر (LHWs) پنهنجي ماهوار رپورٽ ۾ لکندي ته ڪيترا ٽيوب تقسيم ٿيا ڪيترا بچيا.
- LHS پنهنجي ماهوار رپورٽ ۾ ڪلورهيگزيڊين جي ورهاست ۽ بچت بابت DPIU کي ٻڌائيندي.
- DPIU پنهنجي ماهوار رپورٽ PPIU ۽ DHO کي جمع ڪرائيندو.

اڪثر پڇيا ويندڙ سوالات

- ڪلورهيگزيڊين ڪڏهن ۽ ڪٿي استعمال ڪجي؟
- ڪلورهيگزيڊين پيدائش کان فورن بعد نومولود جي نازي تي لڳائي آهي.
- ڪلورهيگزيڊين کي هرهنڌ استعمال ڪري سگهجي ٿو، جتي به جم (پيدائش) ٿئي. پلي جم گهر ۾ ٿئي يا صحت مرڪز ۾.

هن جا فائدا ڪهڙا آهن؟

- هي بچاءُ ڪندڙ آهي. هي انفڪشن جي شروع ٿيڻ کان اڳ ۾ ئي ڪم ڪندي آهي.
- هي استعمال ۾ آسان آهي. هدايتون آسان آهن ۽ ڏٺو ويو آهي ته مائرن، ڪٽنب، برادري ۾ صحت مهيا ڪندڙن (تربيت يافته ويم ڪرائيندڙن (SBAs) جوهنن هدايتن تي عمل ڪرڻ آسان آهي. استعمال کان اڳ هٿ ڌوڻ ضروري آهي.
- هن کي رڪڻ جي لاءِ ڪنهن خاص شي جي ضرورت نه پوندي آهي جيئن ته فرج جي ٿڌاڻ.
- مساوات تي عمل ڪندي تمام نومولود ٻارڙن کي پيدائش جي فورن بعد ڪلورهيگزيڊين ملڻ ڪپي.
- هي محفوظ آهي. ترقي يافته ملڪن ۾ نازي جي نگهداشت لاءِ هي 40 سالن استعمال ٿيندي آئي آهي.
- ڪلورهيگزيڊين ڊائيگلوڪونيت جي مقدار کي چونڊيو ويو ڇاڪاڻ ته هي ايتري طاقتور آهي جو جراثيم ڪش جي طور ڪم ڪري سگهي. پر هن جي مقدار گهٽ رکي وئي آهي ته جيئن هن جا ٻيا ضمني اثرات نه ٿين، جهڙوڪ (رت ۾ جذب ٿيڻ).
- ڪلورهيگزيڊين جي هي بناوٽ پاڻي گاڏڙ آهي. ٻيا گهڻائي جراثيم ڪش الڪوحل گاڏڙ هوندا آهن جن کي وقت کان اڳ ۾ ڄمندڙ ٻار جي لاءِ تجويز ناهي ڪيو ويندو.
- ٻين گهڻن ئي جسم جي ڪنهن خاص حصي تي استعمال ٿيندڙ دوائن وانگر هن کي به اکين ۽ ڪنن کان بچايو.
- هي تمام مؤثر آهي. ٻين جراثيم ڪش دوائن کان وڌيڪ.
- هي انفڪشن ۾ گهٽتائي آڻي ٿي ۽ نومولودن کي موت کان بچائي ٿي.

ڪلورهيگزيڊين جي استعمال جو صحيح طريقو ڪهڙو آهي؟

- مهرباني ڪري ڪلورهيگزيڊين بابت مددي نڪتن ڏانهن رجوع ڪريو. (ضميمو ب) صحيح اقدامن تي عمل ڪرڻ جي لاءِ
- هيٺ ڄاڻايل پنجنين (5) اقدامن تي عمل ڪندي پيدائش جي فورن بعد استعمال ڪيو:
 1. ٻارڙي کي ڪلورهيگزيڊين لڳائڻ کان اڳ هٿن کي صابن ۽ پاڻيءَ سان چڱيءَ ريت ڌوئو.
 2. ڍڪ جي چنهنياري پاسي سان ٿيوب کي کوليو. ڪلورهيگزيڊين جيل کي ڏن ۽ ڀرپاسي واري جڳهه تي هڻو.
 3. شهادت جي آڱر سان جيل (ملم) کي آرام سان ڏن ۽ ان جي ڀرپاسي ۾ پڪيڙيو.
 4. ڪلورهيگزيڊين لڳائڻ کان پوءِ ڏن تي ٻيو ڪجهه به نه لڳايو ۽ ڏن کي صاف رکيو.
 5. ڏينهن ۾ هڪ دفعا ڪلورهيگزيڊين جيل جو استعمال ستن ڏينهن تائين ڪرڻ گهرجي يا جيسين ناڙو چڻي يا پنهي مان جيڪو پهرين ٿئي تيسين تائين.

ڇا ڪلورهيگزيڊين جا ڪي ضمني اثرات به آهن؟

- ناڙي جي نگهداشت جي لاءِ استعمال سان ڪلورهيگزيڊين جا ڪي به ضمني اثرات نه آهن. اهو ڏٺو ويو آهي ته تاهم، ڪلورهيگزيڊين جي استعمال سان ناڙي جي چڻڻ ۾ دير لڳي سگهي ٿي. تنهن هوندي به، ڪلورهيگزيڊين جي استعمال جي وجه سان ناڙي جو دير سان چڻڻ ٻار کي نقصان نه ٿورسائي.

ضميمو الف: ذڪر نتي ضلعي جي ٻن نومولودن جي ڪهاڻي

پاڪستان جي صوبي سنڌ جي ضلعي نتي جي ڀرپاسي وارن ڳوٺن ۾ هڪ ئي وقت ٻه / 2 عورتون ڳورهايون هيون. هڪڙي جونالو جمبلا جڏهن ته ٻي جونالو ٿمينه هو. ٻنهي ٿمينه ۽ جمبلا جا حمل صحتمند هئا. ٻنهي ٿمينه وٽ ٻه ڳوٺن کان اڳ وارا معائنہ (ANC Visits) ڪيترائي دفعا ڪرايا. سني خوراڪ وٺنديون هيون ۽ آرام به ڪنديون هيون. آڪٽوبر جي پهرين هفتي ۾ ٻنهي نياڻين کي جنم ڏنو.

جمبلا جي گهر ۾ سندس سس نومولود ٻار کي وهنجارڻ جي ذميواري ڪئي. ۽ پوءِ تيل جي مالش ڪيائينس ۽ ڪپڙا مٽيائينس. جيئن ته هن ڳوٺ ۾ گهڻين پيڙهيون کان ايتن ئي ٿيندو پيو اچي، هن نومولود ٻار جي ڏن تي ڳئون جو چيڙو هنيو. ٿمينه تاهم حمل جي دوران پنهنجي ڳوٺ جي ليڊي هيلٿ ورڪر کان سکيو هيو ته ڪيئن پيدائش کان پوءِ شروعاتي ڏينهن ۾ مولود ٻارڙا بيمار ٿيندا آهن.

هو پنهنجي ٻارڙي / نياڻي کي خشڪ ۽ گرم رکڻ جو خاص خيال ڪندي هئي. ۽ هن دوا جو اهو ننڍڙو ملهه به استعمال ڪيو جيڪو هن کي ليڊي هيلٿ ورڪر نومولود جي ڏن تي هڻڻ لاءِ ڏنو هو.

جڏهن ليڊي هيلٿ ورڪر (LHW) وٽ بعد معائني (Postnatal Checkup) لاءِ ٽن ڏينهن کان پوءِ ٿمينه جي گهر جو دورو ڪيو ته نومولود نياڻي جي صحت سني هئي. ليڊي هيلٿ ورڪر (LHW) ڪٽنب کي نومولود ٻارن ۽ حمل کان پوءِ واري مائرن جي خطرناڪ علامتن کان آگاهه ڪيو.

ٻئي ڳوٺ ۾ جمبلا ڏٺو ته هن جي نياڻيءَ جو ڏن سڱل ۽ ڳاڙهو هو. ان جي ارد گرد پون (PUS) به هئي. خاندان جي خوشين ۾ ڪنهن ماڻهون جي نظر بند کان ڊڄندي، جمبلا ۽ هن جو مڙس پنهنجي نياڻي کي هڪ مقامي تعويذ واري عامل وٽ کڻي ويا. عامل مدد نه ڪري سگهيو. ٻئي ڏينهن هو ڪنهن ويجهڙائيءَ ۾ ليڊي هيلٿ ورڪر (LHW) وٽ ويا جنهن کي ڏن جي انفڪشن جو خشڪ پيو ۽ فورن نومولود نياڻيءَ کي هڪ ويجهي صحت مرڪز ڏانهن رجوع ڪرايائين.

تربيت يافتہ حمل ڪرائيندڙ (SBA) مسئلي کي سڃاڻي وئي. هي ناڙي جو انفڪشن هو. جيڪو شايد ڏن تي ڪجهه لڳائڻ سان ٿيو. هن ڪجهه جراثيم ڪش (Antibiotic) پيئڻ جي لاءِ ۽ ڪجهه ڏن تي لڳائڻ جي لاءِ ڏنيون والدين کي چيو ته ٻن ڏينهن کان پوءِ وري چڪاس / معائني لاءِ اچن. هن وڌيڪ والدين کي اهو به سمجهايو ته ناڙي کي صاف ۽ خشڪ رکجي. ۽ ڏن يا ڀرپاسي ۾ ڪجهه به نه لڳائجي. (جهڙوڪ، ڳئون جو چيڙو، سرنهن جو تيل، هيڊ جو سفوف، چار وغيره). هن والدين کي اهو به چيو ته جيڪڏهن نومولود ٻارڙي يا حمل کان پوءِ واري ماءُ ۾ ڪا خطري جي نشاني ڏسن ته فورن واپس اچن.

آڪٽوبر جي اختتام تي، ٻئي نومولود نياڻيون اڃا پهرين مهيني ۾ هيون ۽ صحتمند پڻ هيون. ٻنهي والدين جي جوڙي پنهنجون ڪهاڻيون ايندڙ مقامي امدادي گڏجاڻين (Local Support Group Meetings) ۾ پنهنجن ڳوٺن ۾ ٻڌايون ۽ دن جي انفڪشن بابت پڻ ٻڌايون. ليڊي هيلٿ ورڪرن (LHWs) سڀني گڏجاڻي ۾ موجود ماڻهن کي ٻڌايو ته ڪيئن ڪلورهيگزيڊين زندگيءَ لاءِ خطرو بڻجندڙ نومولودن جي ناڙي جي انفڪشن کي روڪي سگهجي ٿي.

2. (هي ڪهاڻي حقيقي واقعات تي ٻڌل نه آهي پر هن جي تخليق هن تربيت جي لاءِ ڪئي وئي آهي ته جيئن شرڪاءَ ڪلورهيگزيڊين جي ضرورت، نومولودن جي لاءِ ناڙي جي نگهداشت بابت رويي سان لاڳاپيل ممڪن منظر نامي جي تجزيي ۾ مشغول ٿين.

نومولود جي ضروري نگهداشت جا پنج اهم پيغامات

هيٺ ڄاڻايل نگهداشت سڀني نومولود پارٽن کي ملڻ گهرجي.

2. ناڙي کي ڪٽڻ بعد فورن ڪلورهيگزيڊين جيل لڳايو ۽ ناڙي کي صاف ۽ خشڪ رکيو. ناڙي ۽ ان جي ارگرد ٻيو ڪجهه به نه لڳايو.

1. پيدائش کان فورن بعد صاف، نرم ۽ خشڪ ڪپڙي سان پارٽي کي اڳهي خشڪ ڪيو ۽ پارٽي کي گرم رکڻ لاءِ ڪنهن ٻئي خشڪ ڪپڙي ۾ ويڙهيو.

4. هڪ ڪلاڪ اندر تڄ پيارڻ شروع ڪيو.

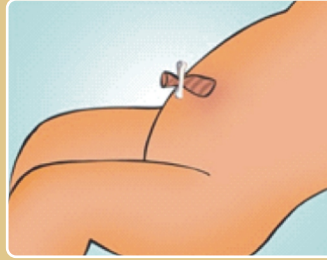
3. ٻار کي ماءُ سان ايئن ملايو ته جيئن پنهنجن جي ڄمڙي پاڻ ۾ مليل هجي.

5. گهٽ ۾ گهٽ چويهن ڪلاڪن تائين وهنجارڻ کي مؤخر ڪيو.

ڪلورهيگزيڊين جييل (دن جو ملو)

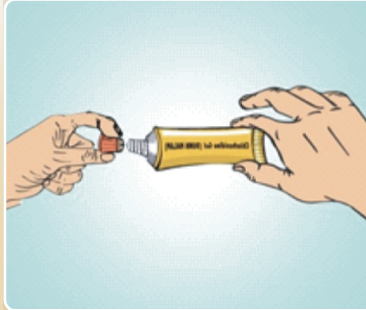
نومولود ٻارڙن ۾ انفڪشن کي روڪڻ لاءِ ڪلورهيگزيڊين جو استعمال

- سڀني نومولود ٻارڙن کي پيدائش جي فورن بعد (ترجيحن هڪ ڪلاڪ اندر) دن تي ڪلورهيگزيڊين لڳڻ گهرجي.
- ڏينهن ۾ هڪ دفعا ڪلورهيگزيڊين جييل جو استعمال ستن ڏينهن تائين ڪرڻ گهرجي يا جيسين نائڙو ڇڏي يا ٻنهي مان جيڪو پهريان ٿئي تيسين تائين.

3.

ڏن ۽ ان جي پس گردائي ۾ جييل هڻو.

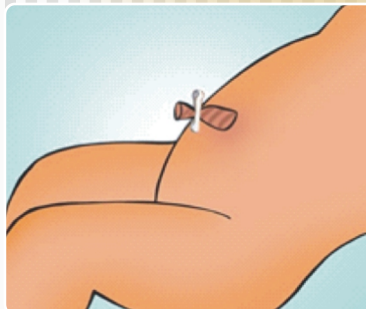
2.

ڍڪڻ جي چنهيباري نوڪ سان تيوب جي تهه کي ٽوڙيو.

1.

ڪلورهيگزيڊين لڳائڻ کان اڳ ۾ صابن ۽ پاڻي سان هٿ ڌوئو.

5.

ڪلورهيگزيڊين جييل لڳائڻ کان پوءِ نائڙي تي ٻيوڪجهه به نه لڳايو. نائڙي کي صاف ۽ خشڪ رکو.

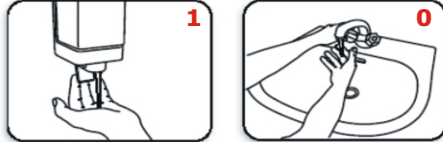
4.

شهادت جي آڱر سان آهستي جييل کي ڏن ۾ پيرپاسي ۾ پڪيڙيو.

ضمیمو: (پ) ”هت ڏوٽ جا مددي نڪتا“

هتن کي ڪيئن ڏوٽجي؟ صابن ۽ پاڻي سان

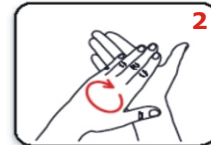
پاڻي سان هتن کي آلو ڪيو.
صابن جي ايتري مقدار کڻو جو سڄي هت تي ڦيلجي سگهي

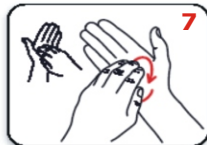
تريون آمهون سامهون ۾
آڱريون وٽين ۾ ڦاٿل

ساجي هت جي تري کاهي هت جي پشت تي هجي ٻه آڱريون وٽين ۾ ڦاٿل هجن ٻه وري ان جي برعڪس

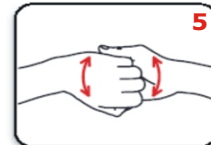
هتن جون تريون پاڻ ۾ مهتيو

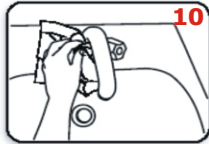
ساجو هت کاهي تري ۾ آڱريون پاڻ ۾ مليل. اڳتي پوئتي گولائي ۾ گهمائڻ ۾ ان جي برعڪس

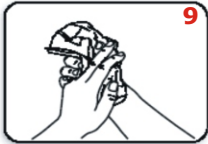
کاهي آڱوئي کي گولائي ۾ مهتن جيڪو ساجي تري ۾ ڦاٿل هجي ۽ وري ان جي برعڪس

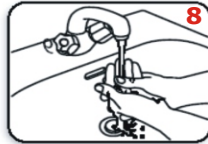
آڱرين جو پٺيون پاسو ۾ مخالف تري جي مٿان آڱريون ڏوٽيون ٿيل

توٽي بند ڪرڻ جي لاءِ ساڳي توڙي استعمال ڪيو

هڪ دفعا استعمال ٿيندڙ ٽوال سان هتن کي مڪمل خشڪ ڪيو.

پاڻي سان هت ڏوٽو

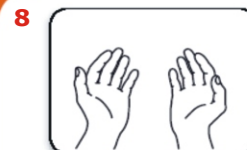
40-60 سيڪنڊ

20-30 سيڪنڊ

۽ توهان جا هت صاف آهن.

جيئن ئي خشڪ ٿين. توهان جا هت صاف آهن

WHO acknowledges the Hôpitaux Universitaires de Genève (HUG), in particular the members of the Infection Control Programme, for their active participation in developing this material.

ضمیمو پ: کلورھیگزیدین جي استعمال لاءِ مهارتن جي پرک لاءِ فھرست

تربیت یافتہ ویم کرائینڈز (SBA) یا لیڈی ہیلت ورکر (LHW) جو نالو: _____

سھولت / مرکز: _____

تاریخ: _____

ھدایتون:

SBA یا LHW جي مهارتن جو جائزو ھيٺ ڏنل اقدامن جي بنياد تي ڪريو ۽ واسطيدار خاني ۾ نشان لڳايو. شرڪت ڪندڙن کي ضرورت آھن عمل دوران رهنمائي جي لاءِ مددي نڪتن جو استعمال ڪرڻ ڏيو.

مرحلو	صحيح ڪيائين	صحيح نه ڪيائين	نه ڪيائين
	1. کلورھیگزیدین لڳائڻ کان پھريان ھٿن کي صابن ۽ پاڻي سان چڱيءَ طرح ڌوڻو.		
	2. تيوب جي اندرين تھ کي پيچڻ لاءِ يڪڻ جي چنھنبياري نوڪ استعمال ڪيو.		
	3. ناڙي ۽ ان جي ڀرپاسي ۾ کلورھیگزیدین جيل لڳايو.		
	4. شھادت جي آڱر استعمال ڪندي آرام سان جيل کي ڏن ۽ ڀرپاسي ۾ پڪيڙيو.		
	5. کلورھیگزیدین جيل لڳائڻ کان پوءِ ناڙي تي ڪجهه به نه لڳايو ۽ ناڙي کي صاف ۽ خشڪ رکيو.		

ڳڻپ

تربیت جي ڪامياب تڪميل جي لاءِ ضروري آھي ته تمام اقدام صحيح ڪيا وڃن. شرڪت ڪندڙن کي اقدامن کي ڊھرائڻ ۾ سھڪار ڏنو وڃي ته جيئن ھو تسلي بخش نموني ڪري سگھن.

سڀ اقدام صحيح ڪيا ويا؟	
سھولتڪار جو نالو ۽ دستخط	
تاریخ	